

gran *dezmarò d àjga* (baixada brusca). D'altra banda el llauter d'Ascò que el duia riu avall per l'Ebre (1926) li assenyalava la «*Roca del mēřo*» que explica-va com una espècie de barra, amb dos graons de 2 i 3 metres d'alt per 20 de llarg, permetent de saltar a terra des del llaut; descrita també, en un altre viatge, per un llauter de Móra d'Ebre (sense dir-ne el nom). Sembla compromís entre àr. *al-marr* 'el pas' i un cat. *desmerro* amb *e*, analògic.

D'altres arrels aràbigues. En part contaminades per la dels anteriors.

-Marraig (Bent-) pda. de Benissa (xxxv, 97.13, nom ja antic: *Benimaraix* com alq. de Calp en el *Rept.* (Bof. 472), donada l'any 1248 (SSiv.); però jo ho vaig oir amb *ř* i també figura *Benimarraig*, com pda. de muntanya, en la partició que es féu l'any 1380, entre aquell terme i els de Calp i Teulada (citada entre el Ràfol de Calp i l'assut del Ràfol: SSiv. 138).

Deu ser cpt. de *beni-* amb *marāğ*, pl. vg. de *marğ* «marais» en els dicc. algerians d'Hubert, Hélot i Renou (Dozy, II, 5786) (o pots ser de *marāğī* pl. de *marğā* «ager» en *RMa.* (235.9); un «*marrāğ*menteur» (Belot) seria bo si el sabéssim d'ús viu o popular, però a Esp. no sabem que es digués així sinó *kadāb* (*RMa.*, *PALc.*). Variant d'aquest nom devia ser *Benimoraix*, *-rayx*, nom d'unes terres del terme de València que es donaren l'any 1238, segons el *Rept.* (Bof. 212, 261).

El Marraix, pda. de Finestrat (xxxv, 133.3) i *La Marraixona*, pda. de Culla (xxix, 60.40), em semblen formes provinents de *marāšša* 'regadora', 'ampolleta d'arruixar', 'gerra' del qual ens consta un derivat *marraixó* 'gerreta de dues anses', justament en el Maestrat, un poc al N. de Culla (*DECat.* v, 799a42ss.), i les formes com *marāšes* són d'altres zones valencianes (Novelda etc.), (799a37); (veg. tot el conjunt de variants en l'art. *morratxa* del *DECat.* 798ss-799).

També n'hi ha hagut variants amb *-n-*, per propagació de la nasalitat inicial intercalada, com ara *mar-ranxa* a Eivissa, i en el Gironès «damajuana» i 'flascó de llet munyida' (799a26ss.). Com que és derivat de l'àr. comú *rašš* «arroser», 'ruixar, regar', no es veu escrupol a fer venir d'ací *Marranxa*, nom antic d'una pda. de Tortosa on hi havia unes quantes séquies, a. 1340 (*BABL* xi, 393); a Mall.: *Es Torrent de Na Mar-ranxa*, a Alaró, des de la confluència dels saragais de Sa Damunt i de Sa Serreta, cap avall (xl, 26.15); i *Can Marranx* te. Alcúdia, 0K5 SSE. de Tacàritx (xl).

¹Plenament descabdellat en *RMa.*: *marart*, *murr*; amb *mārr*, (pl. *marrîn*), que serà el part. actiu (la forma vulgar en lloc de *mārir*); i un plural *murûr*, que deu ser el d'un sing. *marr*; *mamarr*, *-rat*: «transire» (614,5), (nomen instrumenti).

MARRÀ, Mardà etc.

I. Noms provinents del d'aquest animal o dels seus derivats i variants (*DECat.* v, 496-500).

Alguns exs.: Hort i Font del *Marrà*, te. de Ceret (entre el còrrec de Riurós i el Mas d'en Toriac (xxiv, 167.5); Font del *Marrà*, te. Cabdella (xxxvii, 151.24); Devesa dels *Marrans*, te. Coma i Pedra (xxxviii, 54.12); el Casot *Marrà*, te. Maurellàs, a la r. del Voló xxiv, 156.21).

Junt amb el nom del Mas de la *Manrana* (o *Marrana*), te. El Voló (xxiv, 184.6), ens aclareixen el repetit i notori, de l'altíssim i escarpat Coll de la *Marrana*, per on es pot passar de la Conca d'Ull de Ter a les altes valls del Freser, per entre els Puigs de Bastiments i el Gra de Fajol (a més de 2500 alt.): pensem que es pot explicar per la gran i rosta congesta, que hi roman sempre en els alts del costat Est, blanca com una gran ovella, però tan rebecca al pas i a la petja com un marrà.

Lo Marranari, grossa pda. de l'alta muntanya ribagorçana, te. Betesa (Terrado, 1988): on es detalla el gran ribàs dit *la Riba del mañanári*, i més avall lo *Marranari Xic* i el *Gros*, entre el *Serrat de Sant Marc* i *Puialto*, dels pendents del qual baixa aquest ribàs; la metàfora que n'explica la derivació deu ser anàloga a la del Coll de la Marrana.

Augmentat, però, aquest amb un sufix singular, que ens recorda el d'una sèrie de noms pre-catalans del nostre Pirineu central: *Sartari*, *Bramari*, *Lamiari* (*E.T.C.* I, 127g); i l'ús que en basc existeix, viu, del sufix *-ari* (*txistulari*, *dantzari* etc.); no crec, però, que aquest sufix sigui euskèric pur, ni simple manlleu romànic, ni que sigui versemblant derivar-lo purament del ll. -ARIUS, sinó alhora per fusió amb el del col·lectiu romànic *-ARE*, que en la toponímia d'aqueixes valls també apareix refós amb el basc *-arri* / *-arre* (*Ginestarre*, *Bonestarre*, *Cabascarri* etc. *E.T.C.* I, 139, § 11), i àdhuc amb el sufix purament pre-romà *-AR* (tipus MUNTZIAR, SULIAR, *Gúdar*, *Bédar* etc.).

També, doncs, en el fons tindriem ací una formació col·lectiva, com la dels NLL pirinencs derivats de noms d'animals, com ASINETUM > *Ainet*, etc. ASTO-ETU > *Estet* ('lloc de cria d'ases'), *Mariado* 'estesa d'animals sestejant', *Ovarre*, *Sossagarre*, *Isavarre*.

Aquí potser podem afegir *Marradui* on amb MARRO- nom pre-romà i basc del marrà (*DECat* v, 497a55-60) es combina el sufix *-ŌI* basc, de sentit abundancial: MARROTÓI, equivalent de *Marranari* format amb el sufix romànic col·lectiu *-ARE* basconitzat *Marradui* és una pda. muntanyenca de l'alta Ribagorça, te. V. de Llevata (*E.T.C.* II, 62n. 4r6f.).

D'altra part la variant *mardà* pròpia de les comarques de Ponent¹ i de Migjorn (*DECat.* v, 496b). En terra arabitzada també el trobem, aquí amb aglutinació de l'article aràbic. *Almardà*, pda. vella del terme